

บทที่ 11

สรุปผลงานวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในบทที่นี้เป็นการสรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งการอภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยสูงอายุด้านต่าง ๆ

11.1 บทสรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 35-59 ปี โดยได้ทำการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อย โดยใช้เกณฑ์ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม และคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใน 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการใช้เวลาว่าง และด้านจิตใจ

ผลการวิเคราะห์พบว่า สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกได้เป็น 5 กลุ่มหลัก และ 14 กลุ่มย่อย โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบวิถีชีวิต วัฒนธรรม คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มพนักงานบริษัท

กลุ่มพนักงานบริษัทเป็นกลุ่มคนที่ทำงานในระบบ โดยสังกัดบริษัท และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยคนกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยได้อีกเป็น 5 กลุ่มย่อย คือ พนักงานธุรการชาย พนักงานธุรการหญิง พนักงานระดับบริหารชาย พนักงานระดับบริหารหญิงที่มีทัศนคติบวก และพนักงานระดับบริหารหญิงที่มีทัศนคติลบ โดยกลุ่มพนักงานบริษัททั้ง 5 กลุ่มนี้มีรูปแบบการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของคนกลุ่มนี้ พบว่า พนักงานบริษัทที่เป็นพนักงานธุรการชายและพนักงานระดับบริหารหญิงที่มีทัศนคติลบส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนแต่ไม่เหลือเก็บ ส่วนพนักงานธุรการหญิง พนักงานบริหารชาย และพนักงานบริหารหญิงที่มีทัศนคติบวกจะมีรายได้เพียงพอสำหรับการออม พนักงานทุกกลุ่มส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ยืมจากแหล่งเงินกู้ในระบบ ซึ่งมักเป็นหนี้สินที่เกิดจากการซื้อสังหาริมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีการวางแผนการออม โดยเหตุผลที่ทำการออม คือ เพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อแบ่งปันให้ลูกหลาน ทั้งนี้รูปแบบของการออมที่ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ การฝากเงินในบัญชีออมทรัพย์

ธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ โดยพนักงานบริหารหญิงที่มีทัศนคติบวกจะมีการทำประกันชีวิตด้วย ส่วนรูปแบบการออมที่คาดว่าจะทำในอนาคต ได้แก่ การฝากเงินประเภทออมทรัพย์กับธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์และการซื้อสลากออมสิน ส่วนรูปแบบการออมที่ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ที่ค่อนข้างต่ำ แต่ก็มีการเติบโตที่ค่อนข้างสูง ได้แก่ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล การลงทุนในกองทุนระยะยาว (LTF) กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ในขณะที่การเก็บเป็นเงินสด การฝากเงินออมทรัพย์กับธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ และการประกันชีวิตนั้นเกือบทุกกลุ่ม เลือกใช้ใน ส่วนผู้ที่คาดว่าจะเป็นคนให้การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจในอนาคตสำหรับคนกลุ่มนี้คือ ตนเอง คู่สมรส และบุตร

ทางด้านที่พักอาศัยสำหรับพนักงานบริษัทนั้น พบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว และมีความเป็นเจ้าของที่พักเอง มีเพียงพนักงานธุรการชายบางส่วนที่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านเช่า พนักงานบริษัทส่วนใหญ่มีความเห็นว่าที่พักอาศัยในปัจจุบันนี้มีความเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุแล้ว ยกเว้นพนักงานธุรการหญิง และพนักงานบริหารหญิงที่มีทัศนคติลบที่เห็นว่าที่พักปัจจุบันยังไม่มี ความเหมาะสม โดยเหตุผลหลักที่พนักงานบริษัทส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาในที่พักอาศัยของตน คือ พื้นที่ ไม่เพียงพอ อากาศไม่ดี และลักษณะของบ้านที่ไม่เหมาะสม โดยพนักงานงานส่วนใหญ่มีความประสงค์ จะซื้อที่พักอาศัยใหม่ในอนาคต โดยที่พักอาศัยใหม่นี้มักเป็นบ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮาส์ มีความเป็น เจ้าของเอง และคาดหวังว่าจะพักอยู่กับบุตรหลาน ญาติ หรือคู่สมรส อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึงความรู้ เกี่ยวกับลักษณะที่ที่พักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ตอบว่าทราบ แต่เมื่อให้อธิบาย ถึงลักษณะบ้านที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแล้วพบว่า ส่วนใหญ่ตอบว่าต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความ ปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ตอบว่าที่พักควรเป็นพื้นที่ราบ ไม่มีการเล่นระดับ ซึ่ง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับที่พักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ประเด็นทางด้านสุขภาพพบว่า พนักงานบริษัทส่วนใหญ่ยกเว้นพนักงานธุรการหญิงตอบว่าไม่มี โรคประจำตัว โดยส่วนใหญ่มีการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นครั้งคราว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ บำรุงร่างกายและผิวพรรณ เพื่อชะลอวัยสารอาหาร และป้องกันโรค โดยมีภาระการรักษาสุขภาพด้วยการ ตรวจสุขภาพประจำปี ไม่ดื่มสุราและไม่สูบบุหรี่ การออกกำลังกายเป็นประจำ และการรับประทาน อาหารที่ถูกต้องต่อสุขภาพ ส่วนกิจกรรมที่คาดว่าจะทำในอนาคตเพื่อรักษาสุขภาพ คือ การล้างพิษ การ ตรวจร่างกายประจำปี การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหารที่ถูกต้องต่อสุขภาพ สำหรับค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับสุขภาพนั้น พบว่าทั้งในปัจจุบันและอนาคต กลุ่มตัวอย่างจะใช้จ่ายด้วยเงินตนเอง ใช้สิทธิของ รัฐบาล และจ่ายด้วยประกันสังคม

ด้านกิจกรรมที่ทำในยามว่าง พบว่า กลุ่มพนักงานบริษัทเป็นกลุ่มคนที่มีกิจกรรมที่ทำยามว่างใน ปัจจุบันที่ค่อนข้างหลากหลาย หากแต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่คาดว่าจะทำในอนาคตแล้ว จะพบว่า กิจกรรมที่มีแนวโน้มทำมากขึ้นที่สุดคือ การท่องเที่ยวต่างประเทศ และการทำงานอาสาสมัคร ทั้งในรูปแบบของการเข้าร่วมสมาคม ฯลฯ และการทำงานถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นหลัง ส่วนกิจกรรมที่

มีแนวโน้มทำตกลงมากที่สุด คือ กิจกรรมเกี่ยวกับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การชมละครเวที คอนเสิร์ต ดนตรี ภาพยนตร์ ทีวี ฯลฯ การอ่านหนังสือ กิจกรรมบันเทิงนอกร้าน การเล่นเกม และอินเทอร์เน็ต ฯลฯ กิจกรรมภายในบ้าน การเข้าวัด โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ และการท่องเที่ยวในประเทศ

การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มพนักงานบริษัทมีความห่วงใยด้านการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว การกลัวความจำเสื่อม และการกลัวสูญเสียความสำคัญ แต่กลับมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวค่อนข้างต่ำ โดยประเด็นที่มีการเตรียมความพร้อมค่อนข้างมากคือ การรับมือกับความจำเสื่อม ซึ่งลักษณะของการเตรียมความพร้อมจะเป็นการปรับตัว ทำใจยอมรับ และการหาความรู้

กลุ่มผู้ใช้แรงงาน

กลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นกลุ่มคนที่ทำงานทั้งในและนอกระบบ โดยคนกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยได้อีกเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ แรงงานนอกระบบชาย แรงงานนอกระบบหญิง แรงงานหญิงอายุ 49-59 ปี และแรงงานในระบบชาย โดยมีรูปแบบการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นชายมักมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่ายแต่ไม่เหลือออม ส่วนแรงงานหญิงจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยเก็บ ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินที่กู้ในระบบ โดยเป็นการกู้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่ยกเว้นแรงงานนอกระบบชายจะมีการวางแผนทางการเงิน โดยการออมส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน ซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ และการแบ่งปันให้ลูกหลาน โดยรูปแบบของการออมที่มักทำกันในปัจจุบันคือ การฝากเงินบัญชีออมทรัพย์ธนาคารหรือสหกรณ์ และการเก็บเงินสด ส่วนรูปแบบการออมที่คาดว่าจะทำในอนาคตคือ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล การซื้อสลากออมสิน การฝากเงินในบัญชีฝากประจำ และการซื้อทองแท่ง/ทองรูปพรรณ/อัญมณีและผู้ที่จะเป็นที่พึ่งทางการเงินได้ในอนาคต คือตนเอง คู่สมรส และบุตร

ที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเดี่ยวหรือบ้านเช่า โดยมีความเป็นเจ้าของที่พักเองมีเพียงแรงงานนอกระบบราชการชายบางส่วนที่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านเช่า แรงงานส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นว่าที่พักอาศัยในปัจจุบันนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว ยกเว้นแรงงานนอกระบบชาย โดยที่เหตุผลหลักที่แรงงานเห็นว่าเป็นปัญหาในที่พักอาศัยของตน คือ การไม่มีพื้นที่ ความไม่มีความเป็นส่วนตัว อากาศไม่ดี และลักษณะของบ้านไม่เหมาะสม โดยแรงงานส่วนใหญ่มีความประสงค์จะพักอาศัยในที่พักอาศัยปัจจุบันมากที่สุด โดยมีแรงงานนอกระบบชายบางส่วนเลือกเดินทางกลับไปอยู่บ้านที่ต่างจังหวัด โดยที่ที่พักอาศัยที่คาดหวังในอนาคตคือ บ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮาส์ มีความเป็นเจ้าของ และคาดหวังว่าจะอยู่กับบุตรหลาน ญาติ หรือคู่สมรส อยากรีดี เมื่อถามถึงความรู้เกี่ยวกับสภาพที่พักอาศัยที่เหมาะสม

สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า มีทั้งผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบและทราบ โดยลักษณะบ้านที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ที่กลุ่มแรงงานเข้าใจคือ ที่พักควรเป็นพื้นราบ ไม่มีการเล่นระดับ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด มีพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม และอยู่ใกล้ชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับที่พักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุพอสมควร

ด้านสุขภาพพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีโรคประจำตัว ยกเว้นแรงงานหญิงอายุ 49-59 ปี และแรงงานชายในระบบบางส่วนที่เห็นว่าตนมีโรคประจำตัว โดยนอกจากแรงงานนอกระบบชายแล้ว ส่วนใหญ่มีการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นประจำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ป้องกันโรค ชดเชยสารอาหาร และเพื่อบำรุงร่างกายและผิวพรรณ โดยมีการระวังกสุขภาพในขั้นพื้นฐานด้วยการไม่ดื่มสุราและไม่สูบบุหรี่ สำหรับแรงงานในระบบชายและแรงงานหญิงอายุ 49-59 ปี จะมีการตรวจสุขภาพประจำปีและการเอาใจใส่ในการกินเพิ่มขึ้นมา ส่วนกิจกรรมที่คาดว่าจะทำในอนาคตเพื่อรักษาสุขภาพ คือ การตรวจร่างกายประจำปีและการล้างพิษ สำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพนั้น พบว่าทั้งในปัจจุบันและอนาคต กลุ่มตัวอย่างจะใช้จ่ายด้วยเงินตนเอง และจ่ายโดยหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ส่วนแรงงานในระบบจะใช้สิทธิของรัฐบาลและจ่ายด้วยประกันสังคม

ด้านกิจกรรมที่ทำในยามว่างนั้น พบว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นกลุ่มคนที่มีกิจกรรมที่ทำยามว่างในปัจจุบันที่ไม่ค่อยหลากหลายมากนัก โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่คาดว่าจะทำในอนาคตแล้วจะพบว่า กิจกรรมที่มีแนวโน้มทำมากขึ้นที่สุดคือ การท่องเที่ยวต่างประเทศ กิจกรรมการทำงานอาสาสมัครต่าง ๆ กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ การเล่นดนตรี/ตัดต่อเพลง และการเขียนหนังสือ/แต่งกลอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกีฬา ส่วนกิจกรรมที่มีแนวโน้มทำลดลงมากที่สุด คือ การชมละคร เวที คอนเสิร์ต ดนตรี ภาพยนตร์ ดูทีวี ฯลฯ การอ่านหนังสือต่าง ๆ กิจกรรมบันเทิงนอกบ้าน กิจกรรมบันเทิงในบ้าน และการเข้าวัด โบสถ์ มัสยิด กิจกรรมการดูแลตัวเอง การซ่อมแซม สร้างอุปกรณ์ต่างๆ ภายในบ้าน ดูแลรด แต่งรถ และการท่องเที่ยวในประเทศ

ด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีความห่วงใยด้านการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว ความกลัวต่อโรคความจำเสื่อม และการไม่สามารถตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ทัน แต่กลับมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวค่อนข้างต่ำ โดยประเด็นที่มีการเตรียมความพร้อมค่อนข้างมากคือ การรับมือกับความจำเสื่อม ซึ่งลักษณะของการเตรียมความพร้อมก็มักจะเป็นการปรับตัว ทำใจยอมรับ และการหาความรู้

กลุ่มผู้ประกอบการกิจส่วนตัว

กลุ่มผู้ประกอบการกิจส่วนตัวเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากเป็นอันดับที่สาม โดยประกอบด้วยคนที่ทำงานนอกระบบที่มีระดับการศึกษาและรายได้ที่ดีกว่ากลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยคนกลุ่มนี้สามารถ

จำแนกย่อยออกได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าของกิจการอิสระ และกลุ่มเจ้าของกิจการขนาดย่อม ซึ่งคนทั้งสองกลุ่มย่อยนี้จะมีความแตกต่างกันตรงที่กลุ่มเจ้าของกิจการอิสระจะมีการใช้ชีวิตที่เร่งรีบที่มากกว่า มีความใส่ใจคนรอบข้างที่ต่ำกว่า และมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ากลุ่มคนที่เป็เจ้าของกิจการขนาดย่อม

ด้านเศรษฐกิจพบว่า คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและยังมีเหลือเก็บอยู่ โดยที่กลุ่มเจ้าของกิจการอิสระจะมีแนวโน้มที่มีหนี้สินมากกว่ากลุ่มเจ้าของกิจการขนาดย่อม โดยเหตุผลหลักที่ทำให้คนทั้งสองกลุ่มก่อหนี้สินคือ การกู้ยืมเพื่อซื้อรถยนต์หรือสินค้านานาชนิดอื่น ๆ กู้สำหรับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (เจ้าของกิจการอิสระ) และกู้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (เจ้าของกิจการขนาดย่อม) โดยการออมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย และเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ รูปแบบการออมที่มักทำในปัจจุบันคือ เงินสด การฝากบัญชีออมทรัพย์ธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ การฝากเงินในบัญชีฝากประจำธนาคาร และการทำประกันชีวิต ส่วนรูปแบบการออมที่คาดว่าจะทำในอนาคตคือ การซื้อฉลากออมสิน (เจ้าของกิจการอิสระ) และการลงทุนในตลาดหุ้น (เจ้าของกิจการขนาดย่อม) ทั้งนี้ผู้ที่คาดว่าจะเป็นที่พึ่งทางการเงินสำหรับคนกลุ่มนี้ในอนาคตได้แก่ ตนเอง คู่สมรส และรัฐบาล มีเพียงกลุ่มเจ้าของกิจการอิสระที่มีความคาดหวังกับบุตรบ้าง

รูปแบบที่พักอาศัยของกลุ่มเจ้าของธุรกิจส่วนตัวนี้มักจะเป็นบ้านเดี่ยว ตึกแถว หรือบ้านเช่า ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพักอาศัยอยู่ในตึกแถวสะท้อนให้เห็นถึงการทำอาชีพค้าขายส่วนตัวของคนกลุ่มนี้ โดยที่กลุ่มเจ้าของกิจการอิสระยังมีแนวโน้มที่จะเช่าที่พักอาศัยค่อนข้างสูง ในขณะที่เจ้าของกิจการขนาดย่อมมักเป็นเจ้าของที่พักอาศัยเอง ทั้งนี้ คนทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าที่พักอาศัยในปัจจุบันนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความเห็นว่าไม่มีพื้นที่ ขาดความเป็นส่วนตัว ลักษณะบ้านไม่มีความเหมาะสม และเก่า โดยในอนาคตส่วนใหญ่คาดหวังว่าจะซื้อที่พักอาศัยใหม่มากที่สุด รองลงมาคืออยู่บ้านปัจจุบัน และเจ้าของกิจการอิสระบางส่วนเห็นว่าจะไปอยู่บ้านต่างจังหวัด โดยรูปแบบบ้านที่คาดหวังว่าจะพักอาศัยในอนาคตได้แก่ บ้านเดี่ยว คอนโดมิเนียมและทาวน์เฮาส์ บ้านพักผู้สูงอายุ หรือบ้านเช่า โดยจะพักกับคู่สมรสและบุตรหลาน/ญาติ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านพักที่เหมาะสมในอนาคตนั้น พบว่า เจ้าของกิจการอิสระมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบที่พักที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต่ำกว่าเจ้าของกิจการขนาดย่อม โดยรูปแบบที่พักที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่กลุ่มคนเหล่านี้เห็นด้วยได้แก่สิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด พื้นราบ ไม่มีการเล่นระดับ ควรมีอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ ไม่ลื่น และมีพื้นที่ทำกิจกรรม ปลูกต้นไม้ ออกกำลังกาย ใกล้ญาติ และใกล้แหล่งชุมชน/สถานพยาบาล

ด้านสุขภาพร่างกาย พบว่า กลุ่มผู้เจ้าของกิจการส่วนตัวเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยมีการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นครั้งคราวถึงประจำ เพื่อชดเชยสารอาหาร ป้องกันโรค และเพื่อบำรุงร่างกายและผิวพรรณ โดยกิจกรรมที่คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญมากเพื่อบำรุงรักษาสุขภาพ คือ การ

ออกกำลังกายเป็นประจำ เอาใจใส่ในการกินอยู่ ไม่ดื่มสุรา และไม่สูบบุหรี่ โดยกลุ่มเจ้าของกิจการขนาดย่อมมีแนวโน้มทำกิจกรรมเพื่อบำรุงรักษาสุขภาพสูงกว่ากลุ่มเจ้าของกิจการอิสระ และกิจกรรมที่มีแนวโน้มจะทำมากขึ้น ได้แก่ การตรวจร่างกายประจำปี การออกกำลังกาย การนวด/สปา และการล้างพิษ โดยที่การออกกำลังกาย การนวด/สปา และการล้างพิษ เป็นกิจกรรมที่เจ้าของกิจการอิสระมีความคิดจะทำมากกว่าเจ้าของกิจการขนาดย่อม สำหรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพร่างกายนั้น ส่วนใหญ่จะจ่ายค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง และการพึ่งพาลูกประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิจกรรมยามว่างพบว่า กลุ่มเจ้าของกิจการส่วนตัวยังมีความประสงค์ทำงานส่วนตัวต่อไปในยามเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยกิจกรรมในยามว่างที่มีแนวโน้มทำเพิ่มขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวต่างประเทศ การทำงานอาสาสมัครต่าง ๆ กิจกรรมเสริมสร้างความรู้รูปแบบต่าง ๆ การทำงานฝีมือและศิลปะ และการเลี้ยงโชค/เล่นหุ้น การเล่นดนตรี/ตัดต่อเพลง การเขียนหนังสือ/แต่งกลอน การออกกำลังกาย กิจกรรมดูแลตนเอง และการเล่นกีฬาเป็นทีม ส่วนกิจกรรมที่มีแนวโน้มทำลดลง ได้แก่ การชมละครเวที คอนเสิร์ต ดนตรี ภาพยนตร์ คู่มือ วิดีโอ ดีวีดี ฟังเพลง การอ่านหนังสือต่าง ๆ การซ่อมแซม สร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในบ้าน และดูแลรถ แต่งรถ กิจกรรมในบ้านประเภทต่าง ๆ และการท่องเที่ยวในประเทศ

ด้านจิตใจ พบว่า เจ้าของธุรกิจส่วนตัวทั้งสองกลุ่มมีความห่วงใยในประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน โดยที่เจ้าของกิจการอิสระมีความห่วงใยด้านการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว ความกลัวความจำเสื่อม และการไม่ได้รับความสนใจจากสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่กลุ่มเจ้าของกิจการขนาดย่อมมีความห่วงใยด้านปัจจัยด้านความกลัวความจำเสื่อม การสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว และการไม่สามารถตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ทัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี การเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับความห่วงใยทางด้านจิตใจของคนทั้งสองกลุ่มยังอยู่ในระดับต่ำ โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านการลดความจำเสื่อมเป็นหลัก

กลุ่มผู้มีครอบครัวตัวอย่าง

กลุ่มผู้มีครอบครัวตัวอย่างเป็นกลุ่มคนที่มีสัดส่วนมากเป็นอันดับที่สี่ โดยมีลักษณะเด่นที่เป็นกลุ่มคนที่มีความสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและแนวคิดทางวัฒนธรรมในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และถูกแยกย่อยได้เป็นสองกลุ่มตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ กลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอายุตั้งแต่ 35-59 ปี ที่มีการศึกษาดำรงปริญญาตรี และกลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า คือ 35-49 ปี และมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีด้วย

กลุ่มครอบครัวตัวอย่างที่เป็นครอบครัวแบบดั้งเดิมจะมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย มีเงินเหลือเก็บ และไม่มีหนี้สิน แต่กลุ่มครอบครัวแบบใหม่จะไม่มีเงินเหลือเก็บ และยังมีสัดส่วนผู้ที่มีหนี้สินค่อนข้างมาก โดยกลุ่มครอบครัวแบบดั้งเดิมมักกู้ยืมเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและชำระหนี้สินเก่า ส่วน

กลุ่มครอบครัวแบบใหม่มักกู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ เพื่อซื้อรถยนต์หรือสินค้าขนาดใหญ่อื่น ๆ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มครอบครัวตัวอย่างทั้งสองกลุ่มย่อยนี้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าตนไม่มีการวางแผนด้านการออม สำหรับผู้ที่ทำการออมนั้นส่วนใหญ่มักให้เหตุผลว่าเพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย และเพื่อแบ่งปันให้ลูกหลาน โดยรูปแบบการออมที่นิยมใช้ในปัจจุบันและคาดว่าจะใช้ในอนาคคือ การฝากบัญชีออมทรัพย์ธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ และการฝากเงินในบัญชีฝากประจำธนาคาร ส่วนการออมทางด้านอื่น ๆ เช่น การเลือกใช้รูปแบบการลงทุนในตลาดหุ้น การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนหุ้นระยะยาว (LTF) การซื้อพันธบัตรรัฐบาล และการถือหุ้นสหกรณ์ออมทรัพย์ คาดว่ามีอัตราเติบโตขึ้นในอนาคตแต่ก็ไม่ถือได้ว่าเป็นทางเลือกหลักของการออมสำหรับคนกลุ่มนี้ กลุ่มผู้มีครอบครัวแบบใหม่นั้นคาดหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากตนเองและคู่สมรส ส่วนกลุ่มครอบครัวแบบดั้งเดิมนั้นมีความคาดหวังจากบุตร เพิ่มขึ้นมาจากตนเองและคู่สมรส

รูปแบบของที่พักอาศัยของครอบครัวตัวอย่างนั้น ถ้าหากเป็นครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมมักพักอาศัยอยู่บ้านเดี่ยว ตึกแถว และทาวน์เฮาส์ ส่วนครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่จะมีการพักอาศัยในคอนโดมิเนียม และห้องเช่าเพิ่มเติมขึ้นมา โดยส่วนใหญ่เห็นว่าที่พักในปัจจุบันมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่สำหรับผู้ที่คิดว่าไม่เหมาะสมนั้นแสดงความเห็นว่าที่พักอาศัยในปัจจุบันไม่มีพื้นที่ ไม่มีความเป็นส่วนตัว สภาพบ้านเก่า และอากาศไม่ดี โดยอนาคตมีความคาดหวังว่าจะอยู่บ้านปัจจุบัน ซื่อใหม่ หรือปรับปรุงบ้านปัจจุบัน ซึ่งมักเป็นบ้านเดี่ยว หรือทาวน์เฮาส์ มีเพียงครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่บางส่วนเท่านั้นที่คาดว่าจะเข้าพักในบ้านพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้ที่คาดว่าจะพักอยู่ด้วย ได้แก่ คู่สมรส บุตรหลาน/ญาติ และอยู่ตามลำพัง สำหรับรูปแบบที่พักอาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุนั้น กลุ่มครอบครัวตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าทราบ โดยลักษณะที่พักอาศัยที่เหมาะสมได้แก่ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด โดยที่กลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมยังต้องการอยู่ใกล้ชุมชน ใกล้สถานพยาบาล เดินทางสะดวกอีกด้วย

ด้านสุขภาพร่างกายนั้น กลุ่มครอบครัวตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยมีครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมบางส่วนที่ตอบว่ามีโรคประจำตัว กลุ่มคนเหล่านี้มักรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นครั้งคราวด้วยวัตถุประสงค์เพื่อบำรุงร่างกายและผิวพรรณ ชดเชยสารอาหาร และป้องกันโรค มีการตรวจสุขภาพประจำปี ออกกำลังกาย และเอาใจใส่ในการกินอยู่เป็นอย่างดี กลุ่มครอบครัวตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีปัญหาเล็กน้อยในการทำกิจกรรมหนักๆ แต่กลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมจะมีปัญหาที่รุนแรงมากกว่าคือ พบปัญหาเล็กน้อยในการทำกิจกรรมหนักปานกลาง และมีปัญหาเล็กน้อยในการเดิน 3 กิโลเมตร กิจกรรมที่คาดว่าจะทำอนาคตเพื่อรักษาสุขภาพ คือ การตรวจร่างกายประจำปี การออกกำลังกาย การล้างพิษ และการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและวิตามิน โดยในปัจจุบันและอนาคตจะรับผิดชอบด้วยการจ่ายเอง หรือการใช้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ด้านกิจกรรมที่ทำในอนาคต พบว่า กลุ่มครอบครัวตัวอย่างคาดว่าจะทำอาชีพส่วนตัว ทำกิจการของครอบครัว หรือหารายได้เสริมจากองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา โดยกิจกรรมที่คาดว่าจะมีการทำมากขึ้นในอนาคตสำหรับครอบครัวตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ การท่องเที่ยวต่างประเทศ การทำงานฝีมือและศิลปะ เล่นดนตรี/ตัดต่อเพลง เขียนหนังสือ/แต่งกลอน ส่วนกิจกรรมที่ครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมนิยมคือ การมีสัตว์เลี้ยง ในขณะที่ครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่นิยม การเล่นกีฬาเป็นทีม การเข้าร่วมสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ชนรุ่นหลัง โดยไม่หวังรายได้ การเข้าอบรมหรือสัมมนาเรียนเสริมความรู้ต่าง ๆ การเลี้ยงโชค/เล่นหุ้น สำหรับกิจกรรมที่นิยมทำลดลงมากที่สุดในทุกกลุ่ม คือ กิจกรรมภายในบ้าน กิจกรรมสาสนารูปแบบต่าง ๆ การท่องเที่ยวภายในประเทศ กิจกรรมเกี่ยวกับการบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ การออกกำลังกาย การทำสวน/ดูแลต้นไม้ การทำอาหาร/ทำขนม การซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการดูแลรถยนต์

ด้านความพร้อมทางด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มครอบครัวตัวอย่างมีความห่วงใยด้านการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว ความกลัวความจำเสื่อม ความกลัวความเหงาที่ต้องอยู่คนเดียว และความกลัวการปรับตัวเข้าสังคมไม่ได้ แต่มีการเตรียมพร้อมค่อนข้างต่ำ โดยกลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมจะมีการเตรียมความพร้อมด้านความกลัวความจำเสื่อม ส่วนกลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่จะมีการเตรียมความพร้อมด้านความกลัวความจำเสื่อม และการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว

กลุ่มผู้รักสันโดษ

กลุ่มผู้รักสันโดษเป็นกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเล็กที่สุดในสังคม โดยวิถีชีวิตและแนวคิดด้านวัฒนธรรมในเชิงลบทุก ๆ ด้าน โดยมีอายุระหว่าง 35-49 ปี และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ผู้รักสันโดษมีระดับรายได้ที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายแต่ไม่เหลือเก็บ ส่วนใหญ่มีหนี้สิน ซึ่งมักเป็นหนี้สินในระบบที่เป็นการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซื้อสังหาริมทรัพย์ และเพื่อชำระหนี้เก่า โดยมากมักไม่มีแผนการออม แต่สำหรับผู้ที่มีการออมนั้น มักมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย และเพื่อแบ่งปันให้ลูกหลาน โดยรูปแบบการออมที่ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ การฝากบัญชีออมทรัพย์ธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ การเก็บเป็นเงินสด การประกันชีวิต เงินฝากธนาคารบัญชีฝากประจำ และอสังหาริมทรัพย์/ที่ดิน/บ้าน แต่การออมในอนาคตนั้นมักเป็นรูปแบบของการซื้อทองแท่ง/ทองรูปพรรณ/อัญมณี สลากออมสิน และฝากเงินในบัญชีฝากประจำธนาคาร ผู้ที่คาดหวังไว้ว่าจะเป็นที่พักทางเศรษฐกิจสำหรับคนกลุ่มนี้ คือ ตนเอง คู่สมรส บุตร รัฐบาล

ที่พักอาศัยหลักของกลุ่มผู้รักสันโดษ คือ ห้องเช่า บ้านเดี่ยว และทาวน์เฮาส์ โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าที่พักในปัจจุบันมีความเหมาะสม โดยผู้ที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมมีเหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่ไม่มีความเป็นส่วนตัว และลักษณะบ้านไม่เหมาะสม โดยที่พักอาศัยที่คาดว่าจะอยู่ในอนาคต คือ การอยู่

บ้านปัจจุบัน ซื่อใหม่ และปรับปรุงบ้านปัจจุบัน ซึ่งมักเป็นบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ คอนโดมิเนียม และเป็นการพักอาศัยอยู่กับบุตรหลาน/ญาติ คู่สมรส หรืออยู่ตามลำพังหรือเพื่อน ผู้รักสันโดษส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นที่ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร โดยลักษณะบ้านที่คิดว่าเหมาะสม คือ สิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด พื้นราบ ไม่มีการเล่นระดับและควรมีอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ ไม่ลื่น และควรมีพื้นที่ทำกิจกรรม ปลูกต้นไม้ ออกกำลังกาย ใกล้สวนสาธารณะ

กลุ่มผู้รักสันโดษส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยมีทั้งผู้ที่บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นครั้งคราวและผู้ที่ไม่บริโภคเลย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันโรค และชะลอวัยสารอาหาร ส่วนใหญ่ดูแลเอาใจใส่สุขภาพด้วยการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นประจำ ออกกำลังกายเป็นประจำ และความเอาใจใส่ในการกินอยู่ ส่วนกิจกรรมเพื่อสุขภาพที่คาดว่าจะทำในอนาคต คือ การออกกำลังกาย การล้างพิษ การรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและวิตามิน และการรับประทานอาหารที่ถูกต้องกับสุขภาพของตนเอง และมีการใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลด้วยการจ่ายเอง และใช้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

กลุ่มผู้รักสันโดษส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะมีอาชีพส่วนตัว และทำงานกับกิจการของครอบครัวในอนาคต โดยกิจกรรมที่จะทำเพิ่มขึ้นในอนาคตได้แก่ การท่องเที่ยวต่างประเทศ เข้าร่วมสมาคม หรือชมรมต่าง ๆ กลุ่มเพื่อน อาสาสมัครต่าง ๆ ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ชนรุ่นหลังโดยไม่หวังรายได้ และเข้าอบรม หรือสัมมนา เรียนเสริมความรู้ต่าง ๆ ติดตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่วนกิจกรรมที่มีการทำลดลงมากที่สุด คือ การชมละครเวที คอนเสิร์ต ดนตรี ภาพยนตร์ ดูทีวี ฯลฯ กิจกรรมในบ้าน และกิจกรรมบันเทิงนอกบ้าน

ด้านการเตรียมความพร้อมด้านจิตใจนั้น กลุ่มผู้รักสันโดษมีความห่วงใยด้านความกลัวความจำเสื่อม และการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว แต่กลับไม่มีการเตรียมความพร้อมในด้านนี้เลย

11.2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามประเภทของการเตรียมความพร้อมแล้ว สามารถสรุปประเด็นสำคัญทางด้านเศรษฐกิจได้ดังนี้

- 1) ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ซึ่งได้แก่กลุ่มพนักงานธุรการชาย พนักงานระดับบริหารหญิงทัศนคติลบ แรงงานนอกระบบชาย แรงงานในระบบชาย และกลุ่มรักสันโดษ ส่วนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่พนักงานบริษัทธุรการหญิง พนักงานระดับบริหารทั้งชายและหญิง ผู้มีธุรกิจส่วนตัว และครอบครัว

ตัวอย่างนั้นจะมีระดับรายได้ที่เพียงพอและเหลือเก็บ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจอยู่

- 2) กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกกลุ่มมีหนี้สินในระบบอยู่ โดยวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมจะแตกต่างกันไป แต่อาจสรุปได้เป็น 3 วัตถุประสงค์ได้แก่ กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์และสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นการก่อหนี้ที่เกิดขึ้นมากที่สุด โดยมีกลุ่มพนักงานบริษัท แรงงานนอกระบบหญิง แรงงานในระบบชาย ผู้มีธุรกิจส่วนตัว ครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่ และกลุ่มรักสัน โดย วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมอันดับรองลงมาได้แก่ การกู้ยืมเพื่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และชำระหนี้สินเก่า ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มแรงงานหญิง ส่วนกลุ่มที่ตอบว่ามี การกู้ยืมค่อนข้างน้อยได้แก่ กลุ่มแรงงานนอกระบบชาย และกลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิม
- 3) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่ามีการวางแผนในการออม แต่ก็มีปัญหาในแง่ที่ว่าระดับรายได้มีไม่เพียงพอเหลือสำหรับการออม และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการออม ซึ่งมักเป็นกลุ่มคนที่มีทัศนคติในการดำเนินชีวิตในเชิงลบ เช่น กลุ่มพนักงานบริหารหญิงทัศนคติลบ แรงงานในระบบชาย ผู้รักสัน โดย และเจ้าของกิจการขนาดย่อม
- 4) การออมส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาพยาบาลในยามฉุกเฉิน ซื้อหรือซ่อมแซมที่พักอาศัย เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ เพื่อแบ่งปันให้ลูกหลาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความพยายามในการออมเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านอื่น ๆ อันได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ที่อยู่อาศัย การใช้เวลาว่าง และด้านจิตใจ
- 5) รูปแบบการออมในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ การเก็บเงินสด การฝากบัญชีออมทรัพย์ธนาคาร/สหกรณ์ออมทรัพย์ การฝากเงินในบัญชีฝากประจำธนาคาร และการประกันชีวิต แต่เมื่อพิจารณารูปแบบการออมในอนาคตและรูปแบบการออมที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปัจจุบันของคนแต่ละกลุ่มนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามอาชีพของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพนักงานบริษัทและครอบครัวตัวอย่าง มักจะมีการออมเพิ่มขึ้นในรูปแบบของพันธบัตรรัฐบาล กองทุนหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กลุ่มผู้ใช้แรงงานและกลุ่มผู้รักสัน โดยมักออมเพิ่มขึ้นในรูปแบบของพันธบัตร

รัฐบาล การซื้อทองแท่ง/ทองรูปพรรณ/อัญมณี การฝากเงินในบัญชีเงินฝากประจำธนาคาร และสลากออมสิน ส่วนกลุ่มผู้มีธุรกิจส่วนตัวมักซื้อสลากออมสินและลงทุนในตลาดหุ้น

จากประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การออมเงินนั้นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมทางด้านอื่น ๆ แต่ประชาชนในกรุงเทพมหานครยังคงมีปัญหาเรื่องรายได้ที่ยังไม่เพียงพอต่อการเก็บออม การไม่เห็นความสำคัญของการออม การมีหนี้สินส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการซื้ออสังหาริมทรัพย์และสินทรัพย์ขนาดใหญ่ และรูปแบบของการออมยังคงค่อนข้างมีอยู่อย่างจำกัดทั้งนี้อาจเกิดจากการขาดความรู้ในรูปแบบของการออม

ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจนี้ อาทิ การพัฒนาระบบบำนาญแห่งชาติและกองทุนการออมแห่งชาติ แผนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นต้น แต่มาตรการส่วนใหญ่ที่ออกมานั้นก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ กล่าวคือ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ประชาชนไม่มีการออมที่หลากหลายนั้น ควรให้มีมาตรการส่งเสริมดังต่อไปนี้

การส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์การออม เนื่องจากผลิตภัณฑ์การออมในปัจจุบันนี้มีค่อนข้างจำกัดและส่วนใหญ่ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์การออมที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ทำงานในระบบมากกว่าผู้ที่ทำงานนอกระบบ เช่น การลงทุนในกองทุน LTF หรือ RMF ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรร่วมกันคิดค้นผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการออมใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อให้เกิดการออมสูงสุดในทุกกลุ่มประชาชนไม่ว่าจะเป็นผู้ทำงานในระบบหรือนอกระบบ

การให้ความรู้ในรูปแบบการออมประเภทต่างๆ นอกจากการสร้างผลิตภัณฑ์การออมขึ้นมาใหม่แล้ว ผลิตภัณฑ์การออมที่มีอยู่เดิมนั้น ถึงแม้ว่าจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังคงมีระดับการใช้ที่ค่อนข้างต่ำ การให้ความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์การออมแต่ละชนิดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการออมทั้งระบบสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันการเงินต่าง ๆ หรือแม้แต่สถานศึกษา ก็ควรเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหล่านี้แก่ประชาชน

ในส่วนของประเด็นปัญหาที่ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการออม หรือไม่เห็นความสำคัญของการออมนั้น ควรมีมาตรการรองรับ คือ

การสร้างงานประจำที่มีรายได้หรือการส่งเสริมงานพิเศษเสริมรายได้ สำหรับประชาชนบางกลุ่มที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการออมจนทำให้ไม่สามารถออมเงินได้นั้น ภาครัฐและเอกชนควรมีมาตรการ

ส่งเสริมเพื่อยกระดับรายได้ของประชาชนเหล่านั้น เช่น การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือการส่งเสริมงานพิเศษเสริมรายได้ให้แก่ประชาชน เป็นต้น

การให้ความรู้ สร้างวินัย และปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องในการใช้จ่าย ประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาสำหรับการออม คือ การใช้จ่ายมากเกินไปกว่ารายได้จนไม่สามารถเหลือเงินออมได้ การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายที่เหมาะสม การสร้างวินัยในการใช้จ่ายด้วยการส่งเสริมให้ทำบัญชีครัวเรือน หรือการปลูกฝังค่านิยมการใช้จ่ายที่ประหยัดมัธยัสถ์ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรมหาชนของรัฐบาล มูลนิธิและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือส่งเสริมการสร้างวินัยทางการเงินนี้

ด้านที่พักอาศัย

ในส่วนของที่พักอาศัยนั้น พบว่า มีประเด็นสำคัญอยู่ สาม ประเด็นด้วยกัน คือ รูปแบบที่พักอาศัยในปัจจุบัน ความคาดหวังเกี่ยวกับที่พักอาศัยในอนาคต และความรู้เกี่ยวกับที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบของที่พักอาศัยในปัจจุบันที่แตกต่างกันไปตามอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างทำอยู่ กล่าวคือ กลุ่มพนักงานบริษัท กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้รักสันโดษ ก็มีรูปแบบของที่พักอาศัยแบบห้องเช่า บ้านเดี่ยว หรือทาวเฮ้าส์ ในขณะที่กลุ่มเจ้าของธุรกิจส่วนตัว และครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมมักพักอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว ตึกแถว หรือบ้านเช่า ส่วนกลุ่มครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่มักพักในบ้านเดี่ยว ตึกแถว ทาวน์เฮ้าส์ คอนโดมิเนียม และห้องเช่า
- 2) สำหรับที่พักอาศัยในอนาคตนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานบริษัท ผู้ใช้แรงงาน และผู้มีครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมมีความคาดหวังว่าจะพักอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวหรือทาวเฮ้าส์ ส่วนเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม และผู้รักสันโดษจะมีความคาดหวังว่าจะพักอาศัยในคอนโดมิเนียม เพิ่มเติมจามบ้านเดี่ยวและทาวเฮ้าส์ ส่วนผู้ที่คิดว่าจะพักอยู่บ้านพักคนชราได้แก่ เจ้าของกิจการอิสระและผู้มีครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ทุกกลุ่ม

ตัวอย่างมีความคาดหวังว่าจะพักอาศัยอยู่กับบุตรหลาน ญาติ และคู่สมรสในอนาคต ยกเว้น ผู้มีครอบครัวตัวอย่างแบบดั้งเดิมและผู้รักสัน โดยบางส่วนที่คาดหวังว่าจะอยู่ตามลำพัง

- 3) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าที่พักอาศัยในปัจจุบันไม่ค่อยมีความเหมาะสม กล่าวคือ ที่พักอาศัยในปัจจุบันไม่มีพื้นที่ อากาศไม่ดี เก่า และไม่มีความเป็นส่วนตัว แต่เมื่อสอบถามถึงลักษณะที่พักอาศัยที่คิดว่าเหมาะสมกับผู้สูงอายุแล้ว จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย อากาศดี ไม่แออัด มีพื้นที่ทำกิจกรรม ปลูกต้นไม้ ออกกำลังกาย และใกล้แหล่งชุมชน สถานพยาบาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าตัวเองมีความรู้เกี่ยวกับที่พักอาศัย แต่แท้ที่จริงแล้วกลับมีความรู้ในด้านนี้ค่อนข้างน้อย

จากที่สรุปมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่บ้านเดี่ยวหรือทาวเฮ้าส์ ยกเว้นกลุ่มเจ้าของธุรกิจส่วนตัวที่มักเป็นเจ้าของร้านค้าจึงพักอาศัยอยู่ตึกแถวบ้าง อีกทั้งยังมีกลุ่มคนบางส่วนที่ยินยอมจะพักอาศัยในบ้างพักผู้สูงอายุในอนาคต คือ เจ้าของกิจการอิสระและผู้มีครอบครัวตัวอย่างแบบใหม่ แต่ที่น่าสังเกตก็คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่ทราบถึงลักษณะบ้านที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเท่าที่ควร

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีมาตรการต่าง ๆ จากภาครัฐบาลและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ ตลอดจนหน่วยงานและมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้พยายามให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับลักษณะของที่พักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ แต่การให้ความรู้ส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มคนทุกกลุ่ม การให้ความรู้แก่ประชาชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไป

ด้านสุขภาพร่างกาย

เกี่ยวกับประเด็นด้านสุขภาพนั้นประกอบด้วยประเด็นด้านความหวังโยต่อสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาพ และคำรักษาพยาบาลต่าง ๆ

- 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าตนเองไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ โดยมีการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุผลเพื่อบำรุงร่างกายและผิวพรรณ เพื่อชดเชยสารอาหาร และเพื่อป้องกันโรค โดยมีการออกกำลังกายเป็นประจำ เอาใจใส่ในการกินอยู่ หลีกเลี่ยงสุราและบุหรี่ และตรวจร่างกายประจำปี เป็นที่สังเกตว่าการตรวจ

ร่างกายประจำปีนั้นจะเป็นกิจกรรมที่กลุ่มพนักงานบริษัททำเป็นประจำในปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นสวัสดิการของบริษัท

- 2) สำหรับกิจกรรมที่จะทำในอนาคตเพื่อดูแลสุขภาพนั้น พบว่า การตรวจร่างกายประจำปี และการล้างพิษ เป็นกิจกรรมที่คนทุกกลุ่มนิยมทำ รองลงมาคือการออกกำลังกาย และการ นวด/สปา ซึ่งจะเป็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วจะมีความ ระวังด้านอาหารการกินลดลง และมีทัศนคติที่พึ่งพาบริการทางการแพทย์และสุขภาพ อย่างเช่นการตรวจร่างกาย การล้างพิษ หรือการนวด/สปามากขึ้น
- 3) ในส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลนั้นจะไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างค่า รักษาพยาบาลในปัจจุบันและอนาคตสำหรับทุกกลุ่มคน โดยการเบิกจ่ายนั้นในเบื้องต้นทุก กลุ่มจะตอบว่ารับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง ส่วนทางเลือกอื่น ๆ นั้นจะมีความแตกต่าง กันในแต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับอาชีพ กล่าวคือ กลุ่มพนักงานบริษัทและแรงงานในระบบจะ เบิกจ่ายจากประกันสังคมหรือใช้สิทธิของรัฐบาล ส่วนกลุ่มแรงงานนอกระบบ ผู้มีธุรกิจ ส่วนตัว ครอบครัวยุคใหม่ และผู้รักสันโดษจะเบิกจ่ายจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

จากการสรุปข้างสรุปจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมค่อนข้างต่ำ โดยกา เตรียมความพร้อมที่กระทำอยู่ในปัจจุบันมักเป็นการเตรียมความพร้อมที่ยังคงพึ่งพาแพทย์ทั้งแผน ปัจจุบันและแพทย์ทางเลือก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความรู้ในเรื่องการเตรียม ความพร้อมด้านการดูแลสุขภาพที่ค่อนข้างต่ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีมาตรการรองรับกับประเด็น ปัญหานี้อย่างจริงจังยิ่งขึ้น อาทิ

การให้ความรู้ด้านการแพทย์เชิงป้องกัน (Preventive medicine) จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ ว่าประชาชนส่วนใหญ่ ยังถือได้ว่าการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายค่อนข้างต่ำ เนื่องจาก รูปแบบการเตรียมความพร้อมส่วนใหญ่มักเป็นรูปแบบของการพึ่งพานุเคราะห์ทางการแพทย์และ สุขภาพมากกว่าการเตรียมความแข็งแรงของร่างกาย เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การล้างพิษ การ นวด/สปา ด้วยเหตุนี้การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการแพทย์เชิงป้องกัน จะเป็นการสร้างความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสริมสร้างพละนาถมิที่แข็งแรง อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม สำหรับการเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น การให้ความรู้เรื่องวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย การทาน อาหารที่ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

การส่งเสริมความปลอดภัยทางโภชนาการ (Food safety) การรับประทานอาหารที่เหมาะสมและปลอดภัยมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงในระยะยาวได้ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีมาตรฐานในการควบคุมคุณภาพของอาหาร และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร ตลอดจนวิธีทานอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพและวัย

ด้านการใช้เวลาว่าง

เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านการใช้เวลาว่างนั้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสงค์ที่จะทำงานต่อไปในอนาคต โดยมักจะเป็นธุรกิจส่วนตัว หรืองานที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้สั่งสมมาให้เป็นประโยชน์ ด้วยเหตุนี้ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือภาคเอกชนควรเล็งเห็นศักยภาพของผู้สูงอายุในอนาคตเหล่านี้ และวางแนวทางส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ ตลอดจนการใช้ความรู้ความสามารถของประชาชนเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ดี เพื่อพิจารณาถึงกิจกรรมที่ประชาชนเหล่านี้คาดหวังว่าจะทำในอนาคตแล้วพบว่า ส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันตามศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย และระดับการศึกษา ซึ่งจะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสุขภาพร่างกาย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและร่างกายก็ถือได้ว่าเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านการใช้เวลาว่างไปในตัวด้วย

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การใช้เวลาว่างในยามสูงอายุเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่ดูแลด้านการนันทนาการ หรือมูลนิธิสมาคมต่าง ๆ ต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมให้มากขึ้นระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้สูงอายุทรวายว่ามีกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเองอยู่

ด้านจิตใจและสังคม

ความห่วงใยทางด้านจิตใจหลัก ๆ ที่คนทุกกลุ่มมีความกังวลเป็นอย่างมากคือ ด้านการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว และความกลัวความจำเสื่อม ส่วนความห่วงใยทางด้านอื่น ๆ นั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มครอบครัวตัวอย่างจะมีความห่วงใยด้านการกลัวเหงาที่ต้องอยู่คนเดียว ซึ่งอาจเป็นเพราะคนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก จึงมีความคาดหวังกับการอยู่พร้อมหน้ากัน ครอบครัวค่อนข้างมาก

อย่างไรก็ดี เมื่อพูดถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความห่วงใยต่าง ๆ แล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่ามีการเตรียมพร้อมค่อนข้างต่ำ อีกทั้งคนที่มีการเตรียมพร้อมนั้นก็มักต่อ

ว่ามีการเตรียมความพร้อมโดยการปรับตัว และการทำใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจค่อนข้างต่ำ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจที่ค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมามีการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจและสังคมเป็นประเด็นที่ได้รับการมองข้ามกันเสมออย่าง ซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านจิตใจนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลพลอยได้จากการเตรียมความพร้อมทางด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ถ้ามีการเตรียมความพร้อมทางด้านอื่น ๆ อย่างพร้อมเพรียงแล้ว ความห่วงใยในการใช้ชีวิตโดยรวมจะลดลงตาม อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความห่วงใยในบางประเด็นที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น การกลัวสูญเสียคนสำคัญในครอบครัว หรือการกลัวความจำเสื่อม ดังนั้นการวางมาตรการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในโรคของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุคลายความกังวลในด้านเหล่านี้ไปได้

จากผลสรุปการวิเคราะห์ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อนำผลการจำแนกกลุ่มประชากรมาผนวกกับนโยบายที่จำเป็นในการส่งเสริมพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละนโยบายแล้ว สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 11.1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมตามนโยบายต่าง ๆ นั้นจะมีน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกันตามแต่ละกลุ่มประชากร เนื่องจากประชากรแต่ละกลุ่มนั้นมีรูปแบบวิถีชีวิตและการให้ความสำคัญในปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป

ตารางที่ 11.1 สรุปการให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมในการเข้าวัดอุยตามนโยบายต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ	กลุ่มพนักงานบริษัท	กลุ่มผู้ให้แรงงาน				ผู้มีธุรกิจส่วนตัว		ผู้สมัครรับจ้าง		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	จ.อ.บ. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.			
การส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์การออม	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	จ.อ.บ. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	- กระทรวงการคลัง - ธนาคารแห่งประเทศไทย - สถาบันการเงินต่าง ๆ	
การให้ความรู้ในรูปแบบการออมประเภทต่างๆ	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	จ.อ.บ. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	- กระทรวงการคลัง - ธนาคารแห่งประเทศไทย - สถาบันการเงินต่าง ๆ - สถาบันการศึกษา	
การสร้างงานประจำที่มีรายได้หรือการส่งเสริมงานพิเศษเสริมรายได้	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	จ.อ.บ. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม - องค์การวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	
การให้ความรู้ สร้างวินัย และปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องในการใช้จ่าย	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	จ.อ.บ. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	ผ.ร. ผ.ร.บ.อ.บ.	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์การมหาชนของรัฐ - มูลนิธิและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง	

หมายเหตุ: จำนวนเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับความสำคัญ

ตารางที่ 11.1 สรุปการให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมในการเข้าช่วยสูงอายุตามนโยบายต่าง ๆ (ต่อ)

ด้านจิตใจ	กลุ่มพนักงานบริษัท	กลุ่มผู้ให้บริการ	ผู้มีธุรกิจส่วนตัว	ผู้สมัครรอบครัวตัวอย่าง		ผลประโยชน์ผู้	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
				ชาย	หญิง		
▲ การวางมาตรการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในโรคของผู้สูงอายุ	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙	-กระทรวงสาธารณสุข -กรมวิทยาศาสตร์การกีฬา -กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม -มูลนิธิสมาคม และชมรมต่าง ๆ -กระทรวงสาธารณสุข -กรมวิทยาศาสตร์การกีฬา -กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม -มูลนิธิสมาคม และชมรมต่าง ๆ
	กอ ๒๕๒๕ ๒๕๒๖ ๒๕๒๗ ๒๕๒๘ ๒๕๒๙						

หมายเหตุ: จำนวนเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับความสำคัญ

11.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์จำแนกประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 35-59 ปี โดยใช้เกณฑ์ด้านรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์พฤติกรรมเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยสูงอายุทางด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่พักอาศัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการใช้เวลาว่าง และด้านจิตใจและสังคม อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ก็ยังมีข้อจำกัดในบางประการที่ทำให้การประยุกต์นำผลการวิเคราะห์นี้ไปใช้งานต้องกระทำอย่างระมัดระวัง

ประการที่หนึ่งได้แก่ ขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 35-59 ปี ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้จึงเป็นพฤติกรรมเตรียมความพร้อมของประชากรกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 35-59 ปีเท่านั้น ประชากรในเขตจังหวัดอื่นของประเทศ หรือกลุ่มช่วงอายุอื่นนั้น อาจมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากนี้ได้ ดังนั้นการประยุกต์นำงานวิจัยนี้ไปใช้งานจึงควรจำกัดเฉพาะในการวางแผนส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุสำหรับคนกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ประการที่สอง ได้แก่ รูปแบบของการศึกษาในครั้งนี้เป็นการตั้งคำถามถึงการคาดการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำเมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการคาดคะเนเท่านั้น ซึ่งยากที่จะได้คำตอบที่แม่นยำ ด้วยเหตุนี้ผลการศึกษานี้จึงเหมาะสมสำหรับการใช้เป็นแนวทางโดยสังเขปสำหรับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยสูงอายุ